

EGY ISKOLAI KIÁLLÍTÁS KÉPEI

EVANGELIZÁLÓ KERETBEN

5.

Népszokásainkat az évszázadok folyamán nemzedékek alakították és adták a következőknek örökségül, miközben eredeti értelmükből és célzatukból sokat veszítettek. Maga az egyház is, amikor népünket megkeresztelte, a régi pogány hagyományokból sokat eltörölt, illetve átalakított, megnemesített. A régi mágikus szokásoknak misztikus értelmezést adott. Így rendelte például a téli napfordulat pogány ünnepének helyére a karácsonyt, az ősi tavaszi ünnepek helyére a pünkösdet, a kialakult liturgikus rendszere pedig az új népszokásoknak vált kiindulópontjává (Bálint Sándor néprajzkutató követői nyomán).

Az ünnepek, jeles napok hagyományrendszerében a természettel való meghitt kapcsolat tűnik föl leginkább. Hiszen a munka, az emberi boldogulás, a népélet sikere évszázadokon át elsősorban a természettől függött. Egy kicsit ez tükröződik, ez érhető tetten itt az iskolai kiállításon is. Az *Ünnepek és évszakok* című alkotásban szinte összegződik mindez. Egy asztalnyi felületen egy négy színre osztott mezőben középen helyezkedik el egy óra, amelynek színei tovább élnek az asztal széléig, és az évszakoknak megfelelő fák állnak rajtuk. A fákon virág, gyümölcs, hulló levél és hópihe látható. Az órán a számlap számai a hónapok számait jelentik. Körülöttük helyezkednek el a legjellemzőbb tárgyak, szimbólumok az adott évszakban: januárban kéményseprő, malac, februárban farsangi kellékek, márciusban kokárda, áprilisban hímes tojás, nyuszi, májusban-júniusban fagy, júliusban strand, sétahajó, augusztusban tűzijáték, szeptemberben iskola, október-novemberben szüret, betakarított termények, decemberben karácsonyfa, angyal.

Nem lesz érdektelen, ha majd még egyszer körüljárjuk ezt az asztalt – de szóljunk előbb egy kicsit az alkotás címének elemeiről. Az „évszakok” katartikus élményeivel illetve azok megjelenítésével már többször találkoztunk. Most az „ünnepek” szóljanak hozzánk ugyanígy. De mennyire vagyunk mi magyarok megszólítható állapotban e tekintetben? Nézzük a negatív oldalt. Úgy tűnik ugyanis, hogy elfelejtettünk ünnepelni. Sok ember életében egybefolynak a hétköznapiak és az ünnepnapok – alig van különbség köztük. Ünneptelen társadalom lettünk?

A Teremtés könyvében azt olvassuk, hogy Isten elválasztotta a nappalt az éjszakától, jeleket adott, ünnep-meghatározókat, napokat és esztendőket. Ámde amit Isten elválasztott, azt mi egybemostuk: a napot az éjszakával, a napokat a napokkal, az ünnepeket azokkal, amik nem ünnepek. A „jeleket” – amelyeket azért adott Isten, hogy jól, emberhez illően és egészségesen osszuk be az ajándékba kapott időt – semmibe vettük, vagy átjelöltük azokat. Ahelyett, hogy hálát adnánk az Ő nagy szeretetéért, gondoskodásáért, azért a cselekedetéért, hogy éppen ez a tér és ez az idő lett a

kozmoszban, az univerzumban, az élet, az ember bölcsője (Gyökössy Endre: Feliratok a bölcsőnkön).

A szóban forgó igeszakaszt olvassuk el a Bibliából! „...*azt mondta Isten: legyenek világító testek az ég boltozatán, hogy elválasszák a nappalt az éjszakától, és legyenek jelekké és ünnep-meghatározókká a napok és esztendőik számára, és legyenek világítókul az ég boltozatán, hogy világítsanak a földre! És úgy történt. Megalkotta tehát Isten a két nagy világítótestet – a nagyobbik világítótestet, hogy uralkodjék nappal, és a kisebbik világítótestet, hogy uralkodjék éjjel – és a csillagokat.*” (1Mózes 1,14-16)

Hamar észrevesszük, hogy sem a Nap, sem a Hold neve nem fordul elő az Írásban. Abban a korban ugyanis, amikor írásba foglalták ezt az ősi szöveget, az Izráellel szomszédos népek isteni lényeket láttak azokban – akik meghatározzák az emberek sorsát –, ezért imádták őket. A Biblia viszont – hogy az ókori emberek félelmét elvegye – kisebb és nagyobb világítótestnek hívja a napot és a holdat. Így fosztja meg azokat isteni rangjuktól. Teremtmények tehát, amelyek nem a vak sors eszközei, hanem a Teremtőt, az életet szolgálják. (Lényegében így demitologizál a Szentírás.)

Istennek egyik fontos, figyelembe veendő cselekedete az volt, hogy jeleket, ünnep-meghatározókat adott. Már a teremtés hajnalán gondolt az ünnepekre. Ma sem akarja tehát, hogy ünneptelen társadalomban éljünk. Az Ő nagy szeretetével már az Ószövetség népének ajándékozott, illetve készített elő ünnepeket. Ilyen többek között az aratási ünnep, amely a termés miatt érzett öröm kifejezésének, megélésének alkalma, illetve az ajándékozó iránti hála ünnepe. Ezt a páska szombatja utáni ötvenedik napon tartották meg. Ilyen a sátoros ünnep is, amely a mezőgazdasági évet lezáró nagy őszi örvendező és hálaadó ünnep. Hét napig sátrakban laktak az izraeliták ezen az ünnepen. Ez előképe a végső nyugalomnak és végső aratásnak, midőn a nép biztonságban fog lakni az országban...

Nézzük meg azt is, hogyan készített ünnepeket az újszövetségi időkben a mi Urunk. Isten olykor úgy készít ünnepet, hogy *meglepetést* ad. A legnagyobb meglepetése az volt, hogy Fiát emberi formában elküldte közénk. Ezen kívül még sok ajándéka és meglepetése van a számunkra, de lesz majd egy másik nagy ajándéka is: az Ő országa, ami olyan szép, hogy elképzelni sem tudjuk. Gondoljunk Keresztelő János születésének ígéretére, arra, hogy Isten úgy készített ünnepet egy házaspár számára, hogy meglepetést adott. Ámde nemcsak őnekik – Zakariásnak és Erzsébetnek –, hanem az egész népnek is ajándéku szánta a kisgyermeket, akinek majd nagyon sokan örülnek. Aki mosolyt csal nemcsak öreg szülei arcára, de a rokonokéra is – és mindenkinek örömet jelent, aki várja Isten országát.

Aztán, ha egy kicsit előrébb tekintünk az időben, láthatjuk a várandós Erzsébetet a látogatóba érkezett Máriával, az ő rokonával, aki már szíve alatt hordja Jézust, az eljövendő Messiást. Mária átmenetileg náluk marad, és együtt várják a két csodát: először Keresztelő János megszületését, majd rá fél évre pedig Jézus megszületését. Az ünnep így nemcsak meglepetés, hanem *várakozás* is – advent, a várakozás ünnepe.

És mindezt tovább vihetjük egy gondolattal, mert az ünnep: *találkozás* – mégpedig egymással és Istennel. Mindkét találkozási forma együtt szentel igazán ünneppé egy napot. A társaságban tartott ünnep biztonságot nyújt nemcsak az ünnepi találkozás alatt, hanem egész évre arra nézve, hogy bőven vannak körülöttünk emberek, akikre válságos helyzetben is számíthatunk. Az ünnepek hangulata elkísér bennünket életünk végéig. A legnehezebb időkben a közösen eltöltött ünnepek emlékképe jelenik meg előttünk, amelyből lelkünk táplálkozik. De érzelmi fogódzóink csak akkor töltik be igazán rendeltetésüket, ha az említett kétszeres találkozás létrejön. Törekedjünk erre mindig, hogy egy kicsit minden nap ünnepnap lehessen az életünkben!